

КЛИНИКА ЗА СТОМАТОЛОГИЈУ НИШ
Бр.01-997
Датум 18.11.2019. године

На основу чл.23 ст. тач.4 Статута Klinike za stomatologiju Niš, ВД Директора Клинике дана 18.11.2019.године донео је

**План за примену Посебног протокола Министарства здравља
Републике Србије за заштиту и поступање са
женама које су изложене насиљу**

1. ПОЈАМ

1.1 Овим планом утврђују се поступци запослених Клинике за стоматологију Ниш у случајевима пружања здравствене заштите женама жртвама насиља, начин пријављивања и извештавања о поменутим ситуацијама.

1.2 **Насиље према женама** је сваки акт родно заснованог насиља, који резултира или може да има за последицу физичку, психичку или сексуалну повреду или патњу жена, укључујући претње таквим радњама, ограничење или произвољно лишавање слободе, без обзира да ли се дешава у сфери јавног или преиватног живота. Насиљу су посебно изложене жене из маргинализованих и вишеструко дискриминисаних група (Ромкиње, жене са инвалидитетом, избегле и расељене жене, жртве рата, жене које живе у истополним заједницама, жене са психички измењеним понашањем, жене зависне од алкохола, дроге и медикамената, жене са ХИВ/АИДС вирусом, хроничне болеснице, мигранткиње, сиромашне жене, женска деца, старице, жене из сеоских средина и друге вишеструко дискриминисане групе). Због разорних последица које изазива, насиље над женама једна је од основних препрека за хармоничан, хуман и демократичан развој друштва.

1.3 Физичко, сексуално и психолошко насиље се често јављају удружену, и то значајно повећава ризик за нарушавање здравља жене.

Најчешћи починиоци насиља према женама су њихови мушки интимни партнери, било да се насиље дешава у контексту заједничког живота у домаћинству, или током повременог виђања. У 96% случајева насиља Посебан протокол Министарства здравља Републике Србије за заштиту и поступање са женама које су изложене насиљу у хетеросексуалним интимним везама, починилац је мушкарац, а жртва жена, и стога је сасвим јасно зашто је приоритет дат мерама и активностима усмереним на сужбијање насиља према женама и његових последица.

1.4. Светска здравствена организација је **физичко насиље** дефинисала као „намерну употребу физичке сile сa могућnoшћu да доведe до смрти, повреде, или оштећења, укључујућi (али не ограничавајућi сe на) широк спектар насиљног понашања: гурање, шамарање, дрмусање, повлачење за косу, ударање, те употреба, или претња употребом оружја (пиштоља, ножа или неког другог предмета)“. Исти извор је **сексуално насиље** дефинисао као „употребу силе, присилавање, или физичку интимизацију од стране једне особе да би присилила другу особу на сексуалне активности против њене воље, без обзира да ли је тај чин завршен“. **Психолошко насиље** (или злостављање) односи се на „константно омаловажавање и понижавање од стране партнера, као и застрашивање да ће се извести било која од горе наведених радњи“.

1.5. Клинички индикатори насиља:

- Анамнестички подаци

Хронични бол непознате етиологије (главобоља, бол у абдомену, грудима, крстима, зглобовима, малој карлици)

Хронична стања(хроничне тегобе ГИТ, иритабилни колон, хроничан замор, соматске тегобе)

КЛИНИКА ЗА СТОМАТОЛОГИЈУ НИШ

Бр.01-997

Датум 18.11.2019. године

Сексуално преносиве болести, ризично понашање (ХИВ инфекција)

Вишеструки побачаји (намерни/спонтани)

Егзацербација симптома хроничних болести (напр. Шећерна болест, астма)

Повреде усне дупље

Незадовољство предузетим лечењем и учинку лекова

Избегавање долазака на заказане прегледе

Психолошки симптоми

Несаница, поремећаји спавања

Депресија и суицидалне идеје

Узнемиреност и напади панике

Поремећаји исхране

Злоупотреба лекова, психоактивних субстанци и дувана

Посрттрауматски стресни поремећај

Честе обраћање психијатријској служби жртве и партнера

Физикални налаз – Карактеристике повреда

Све повреде, посебно оне локализоване на лицу, врату, грудима, стомаку и гениталној регији

Повреде темпоромандибуларног зглоба

Опекотине

Знаци сексуалног злостављања

Централно распоређене повреде на прекривеним деловима тела

Повреде подлактице (тзв. Одбрамбене повреде)

Огреботине на чланцима рукеу и ногу

Повреде које нису у складу са настанком који се наводи

Вишеструке повреде

Модрице које одговарају облику оруђа којима су нанете

Модрице у различитом стадијуму

Индикатори понашања

Одложено тражење медицинске помоћи

Учествали одласци у хитне и/или службе примарне заштите

Упадљиво понашање у току прегледа

Помињање партнерије нарави и беса

Устезање да говори у присуству партнера

Партнер одговара на питања постављена пациенткињи, инсистирање да присуствује прегледу

Сувише брижно или агресивно понашање партнера

Злостављање деце, стarih или немоћних који живе у истом домаћинству

Налази у току трудноће и порођаја

Избегавање редовних прегледа

Мало добијање у тежини током трудноће

Повреде укључујући и „пад“

Компликације у трудноћи и порођају (спонтани побачај, мала тежина новорођенчета, превремени порођај, антепартално крвављење и сл.) недовољна брига о себи

Злоупотреба лекова, дрога, алкохола и дувана током трудноће

КЛИНИКА ЗА СТОМАТОЛОГИЈУ НИШ
Бр.01-997
Датум 18.11.2019. године

2. ПОДРУЧЈЕ ПРИМЕНЕ

- 2.1 Ова процедура подразумева примену у домену свих организационих јединица у оквиру Клинике за стоматологију Ниш.
- 2.2 Начелници служби дужни су обезбедити да се са Планом и Протоколом упознају сви запослени у Служби.
- 2.3 Сви запослени у обавези су примењивати План и Протокол.

3. ЦИЉЕВИ И ПЛАН ЗА ПРИМЕНУ ПРОТОКОЛА

3.1 Здравствени радници, практично, једино и препознају своју компетенцију у медицинском збрињавању здравствених последица насиља. Често, под здравственим последицама насиља, се подразумевају само акутна стања и то најчешће повреде. Наравно да је то веома важан сегмент пружања медицинске помоћи, међутим не треба сметнути са ума ни читав низ здравствених стања и болести која настају као последица изложености жене насиљу. У овој фази поступања, неопходно је да здравствени радници/це мобилишу сву своју медицинску стручност и примене је апсолутно прилагођено контексту насиља над женама. Поступци у збрињавања последица насиља од стране здравствених радника у датом контексту су:

- Проценити ефекте злостављања на физичко и ментално здравље жене
- Прегледати садашње и скорашиje повреде као и старе
- Сачинити детаљну медицинску документацију
- Санирати повреде и остале тегобе, у складу са правилима добре праксе
- Дати жени адресе и телефоне служби за помоћ женама са истукством насиља, без обзира на то да ли она тренутно жели да им се обрати или не

3.2. **Документовање насиља:** Документовање насиља је веома важан поступак и здравствени радници треба да буду обучени да рутински попуњавају образац за евидентирање и документовање насиља. Медицински документ у којем су телесне повреде и здравствено стање претрпљеног насиља регистровани на одговарајући начин може да буде употребљен у току судскомедицинског вештачења. То је валидан показатељ врсте и тежине нанесених повреда тако да представља значајан, а често и пресудан доказ претрпљеног насиља и његове тежине.

3.3. Сажетак података о обрасцу за евидентирање и документовању насиља

Основни подаци садрже:

- основни разлог због кога је жена дошла у здравствену установу или историју садашње болести
- детаљан запис о претрпљеном злостављању и вези са постојећим здравственим проблемом
- Запис о здравственим проблемима који би могли да буду резултат злостављања
- Сажетак садашњег и ранијег злостављања, укључујући :
 - Социјално стање, везу са насиљником, и његово име (ако је могуће)
 - Изјаву пациенткиње о томе шта се дододило (употребити њене речи)
 - Датум, време и место где се насиље дододило
 - Изглед и психичко стање пациенткиње
 - Предмет и/или оружје које је употребљено
 - Претње или психолошко злостављање
 - Имена или опис сведока насиља

Подаци о телесном прегледу садрже:

- Налазе везане за претрпљено насиље (опште и специјалистичке)

КЛИНИКА ЗА СТОМАТОЛОГИЈУ НИШ

Бр.01-997

Датум 18.11.2019. године

- Детаљан опис повреда, укључујући врсту, локализацију, број, величину, боју, што треба уцртати на телесној мапи

- Колор фотографије, уколико је могуће

Лабораторијске и остале дијагностичке процедуре

- евидентирати резултате лабораторијских тестова, рентген снимке, резултате осталих дијагностичких процедура које имају везе са претрпљеним насиљем

Белешке о процени, упућивању и праћењу

- информације о здрављу пациенткиње,

- информације о процени безбедности, укључујући и могућност убиства и самоубиства (према њеној процени и процени здравственог радника)

- забелешку о томе где је упућена

- забелешку о датуму и времену заказаног контролног прегледа

3.4. Овакав приступ тј. детаљно описивање и документовање последица повређивања не треба искључиво везивати за лекаре специјалисте судске медицине. На против сви здравствени радници који су у контакту са жртвама породичног насиља, укључујући ту лекаре различитих специјалности који лече последице претрпљеног насиља могу обавити, адекватно, клинички судско медицински преглед и сачинити валидан медицински документ уколико су на одговарајући начин едуковани.

3.5. Образац за евидентирање и документовање насиља је валидан показатељ врсте и тежине задобијених повреда и има прворазредан судан судско-медицински значај!!!

3.6. У складу са чланом 332. Кривичног Закона Републике Србије - Непријављивање кривичног дела и учиниоца, лекари су обавезни да пријаве следећа дела за која је законом предвиђена казна од пет или више година затвора, уколико за њих сазнају у току обављања своје службене дужности: тешке телесне повреде; све повреде нанесене ватреним и другим оружјем, опасним оруђем и другим средствима подобним да тело тело тешко повреде или здравље тешко наруше; сва кривична дела из области сексуалног криминалитета (силовање и др.) У складу са чланом 194. став 3 и 4 Кривичног Закона Републике Србије лекари су обавезни да пријаве следећа дела: злостављање у породици уколико је довело до тешке телесне повреде или тешког нарушавања здравља или је учињено према малолетном лицу или је довело до смрти члана породице.

ВД ДИРЕКТОРА

Проф.др Александар Митић